

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שנאמרו שבת פרשת שלח תשע"ה לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתס"ד

סעודה שלישית

ולפי זה אם מחשבים שנה של י"ב חודש, כנגד יום שיש בו כ"ד שעות, יוצא חצי חודש כנגד שעה, שכן שנה כוללת כ"ד חצאי חדשים. (ועיין בספר מטעמי יצחק (הובא במעינה של תורה) לבאר בזה מאמרם (רש"י יג-ג) דאותה שעה כשרים היו ע"ש). וזהו שהזהיר משה את יהושע במה שקראו בשם יהושע, י"ה יושיעך מעצת מרגלים, שיתן אל לבו כי העונש על חטא זה תהא לכל שעה ט"ו ימים. ולעומת זה אם לא יכשל תהא שכרו כך לכל שעה, וזה יושיעך מעצת המרגלים.

והכתוב אומר, הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב, מי מנה עפר יעקב, ומספר את רובע ישראל (במדבר כג-ט). וברש"י אין חשבון במצות שהם מקיימים בעפר ע"ש. ונראה כי לפי חשבון הנזכר לעיל, שכל שעה הוא ט"ו יום, אם כן כאשר נחלק השעה לששים חלקים, הרי כל מינוט נחשב לששה שעות, וכל ארבע מינוטין הם כיום שלם, וכיון שבשעה יש ט"ו פעמים כמותו, על כן כל שעה ט"ו ימים. אמנם חשבונות כאלו הם רק בישראל, שעבודת ה' של מינוט אחת יהא נחשב כעבד את קונו רבע יום. וזהו שאמר, הן עם לבדד ישכון, ובגויים לא יתחשב, אצלם מינוט הוא מינוט, ולא מתחשב כמו בישראל שחלק אחד משעה יהא נחשב כרובע היום. ומי מנה עפר יעקב, שהם מלאים מצות כעפר, ומספר את רובע ישראל, מי יוכל לספור החשבונות הרבות של ימי ישראל, שכל מינוט נחשב לרובע יום.

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג-טז). ברש"י התפלל עליו, י"ה יושיעך מעצת מרגלים (סוטה לה:) ע"כ. ויש להבין הטעם שהתפלל עליו בשם י"ה שיושיענו מעצת המרגלים. ונראה כי הנה בעונש המרגלים כתיב, במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום, יום לשנה יום לשנה תשאו עונותיכם ארבעים שנה (יד-לד), הרי שעל כל יום ששהו בארץ נענשו על זה שנה תמימה.

ומצינו בגמרא (חגיגה ה:) רב אידי אבוי דרבי יעקב בר אידי, הוה רגיל דהוה אזיל תלתא ירחי באורחא וחד יומא בבי רב, [מהלך שלשה חדשים היה מביתו לבית המדרש, ונוסע מביתו אחר הפסח ולומד יום אחד, וחוזר לביתו לשמח את אשתו בחג הסוכות], והווי קרו ליה רבנן בר בי רב דחד יומא, חלש דעתיה וכו'. נפק רבי יוחנן לבי מדרשא ודרש, ואותי יום יום ידרשון ודעת דרכי יחפצון (ישעיה נח-ב), וכי ביום דורשין אותו ובלילה אין דורשין אותו, אלא לומר לך כל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה. וכן במדת פורענות, דכתיב במספר הימים אשר תרתם את הארץ, וכי ארבעים שנה חטאו והלא ארבעים יום חטאו, אלא לומר לך כל העובר עבירה אפילו יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עבר כל השנה כולה ע"כ. הרי לנו חשיבות הזמן, הן לטובה והן להיפוך, כי העובד את ה' יום אחד נחשב לו כעובד שנה תמימה, וכמו כן להיפוך.

ויש להוסיף עוד, דאיתא באבות דרבי נתן (פרק לא) הקב"ה יצר באדם כל מה שברא בעולמו וכו', ברא מלאך המות בעולם, מלאך המות באדם זה עקביו של אדם ע"כ. ופירש בבנין יהושע (שם) שזהו על דרך שאמרו (סוכה גג.) רגלוהי דבר נש אינון ערבין ביה ע"ש. וראיתי בשם הגאון בעל צפנת פענח שפירש על פי מה דאיתא (נויר גא.) רקק הבא מן העקב מהו שיטמא. ובתוס' שם פירשו, לפי שבעקבו של אדם יש בו עובי בשר שאין בו חיות, ומיבעיא ליה אי גמירי ביה רקב או לא ע"ש. ואם כן בעקב האדם יש יצירת המות שהיא בשר שאין בו חיות ודפח"ח. ואם כן העקב מורה על המיתה. וזהו שם יעקב, יו"ד עקב, שכל ימי חייו מתכוון שביום שהמלאך המות ישלוט עליו, שזה נרמז בהעקב, אז יהא מקומו בעולם הבא הנברא ביו"ד.

ונראה דמה שאנו רואים שיעקב עצמו נתעשר, וכמו שנאמר ויפרוץ האיש מאד מאד, ויהי לו צאן רבות ושפחות וכו' (בראשית ל-ג), והלא עולם הזה הוא חלקו של עשו. אך באמת כל מצוה מורידה שפע ברכה למטה, וכמו שנאמר אם בחוקותי תלכו וגו', והשיג לכם דיש את בציר וגו' (ויקרא כו-ג). ואמרו (כתובות קיד.) בברכותיה של ארץ ישראל, בית סאה עושה חמשה רבוא כורין וכו' ע"ש. ואנו במעשינו מורידין ברכה בעולם הזה באופן של חוץ לדרך הטבע, מה שלא היה לו לעשו בדרכי הטבע, וזהו שפע חדש הנשפע ממעשינו, ואין זה מתולדות הטבע של עולם הזה שהוא חלקו של עשו. ומה שיעקב מחדש שפע ברכה בעולם, זה מגיע ליעקב.

והנה הא דהמרגלים דברו סרה על הארץ, מבואר בזהר הק' בפרשתנו (קנה.) שידעו כי בארץ ישראל יאבדו את נשיאותם ע"ש. אך מי שעולם הזה אין אצלו שום חשיבות, וכל שאיפתו הוא רק לעשות רצון קונו, שיזכה לחלקו של עולם הבא, לא יזיז מן האמת גם כאשר זהו לטובתו. ועל כן הוסיף משה ליהושע אות יו"ד, י' הושע, שהאות יו"ד הרומזת להעולם הבא, שאות זה נטל יעקב מעשו לחלקו, יו"ד זה יושיע אותך מעצת מרגלים, שלא ללכת בדרכיהם. ■

ועל כן קראו יהושע, שבוז רימזו לו חשיבות הזמן, שיש בהתחלת שמו אותיות י"ה ושוב אות ו', להורות לו כי יתבונן ששעה אחת נחשב כמו ט"ו ימים, ומינוט אחת נחשב כו' שעות. והמכיר חשיבות הזמן, מנצל כל רגע מימי חייו לתורה ועבודת ה', שכל מינוט מימי חייו נחשב לו כשלשת אלפים ושש מאות פעמים כמותו.

*

ויש לומר עוד בטעם שהוסיף לו אות יו"ד דייקא בתחלת שמו, כי הכתוב אומר בלידת יעקב ועשו, ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ויקראו שמו עשו, ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו, ויקרא שמו יעקב (בראשית כה-כה). ויש להבין הלא נפש חיה היא שמו (שם ב-ט), ואיך קראו שמו של מובחר האבות על ענין צדדי שהיה בשעת לידתו שידו אוחזת בעקב עשו. וכתב במגלה עמוקות (פ' תולדות) כי באמת היה מן הראוי שיקראו את עשו בשם 'עשווי' עם אות יו"ד בסופו, לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה (רש"י כה-כה), אך יעקב לקח ממנו האות יו"ד לעצמו ונשאר רק 'עשו'. וזהו וידו אוחזת בעקב עשו, שאחז בסוף שמו של עשו, והוציא ממנו את היו"ד, ולכן ויקרא שמו יעקב, צירוף אות יו"ד עם עק"ב ע"כ.

וביאורו נראה, כי הכתוב אומר ויתרוצצו הבנים בקרבה (כה-כד), וברש"י מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות ע"ש. ויעקב לקח לחלקו את העולם הבא, ואינו צריך מהעולם הזה רק מה שעל ידו יוכל להגיע להעולם הבא. והנה בגמרא (מנחות כט:) אמרו, שני עולמות ברא הקב"ה, עולם הזה בה"א ועולם הבא ביו"ד דכתיב (ישעיה כו-ד) כי ביה ה' צור עולמים ע"כ. וכיון דיעקב לקח לחלקו את העולם הבא, על כן נטל מעשו האות יו"ד שמכוון נגד העולם הבא, שאינו נוגע לו, ולקח זאת לעצמו, י' עקב, כי עקב הוא הסוף, וכל עבודתו של יעקב הוא להגיע בסופו לחלקו בעולם הבא. וזהו חיותו של יעקב הנרמז בשמו, שאין לו עסק בעניני עולם הזה, אלא כל שאיפתו הוא לעולם הבא שבסופו, והוא חכם הרואה תמיד את הנולד.